

TRAGOM KIPARA »PAULUSA DE SULMONA«

Ivo Petricioli

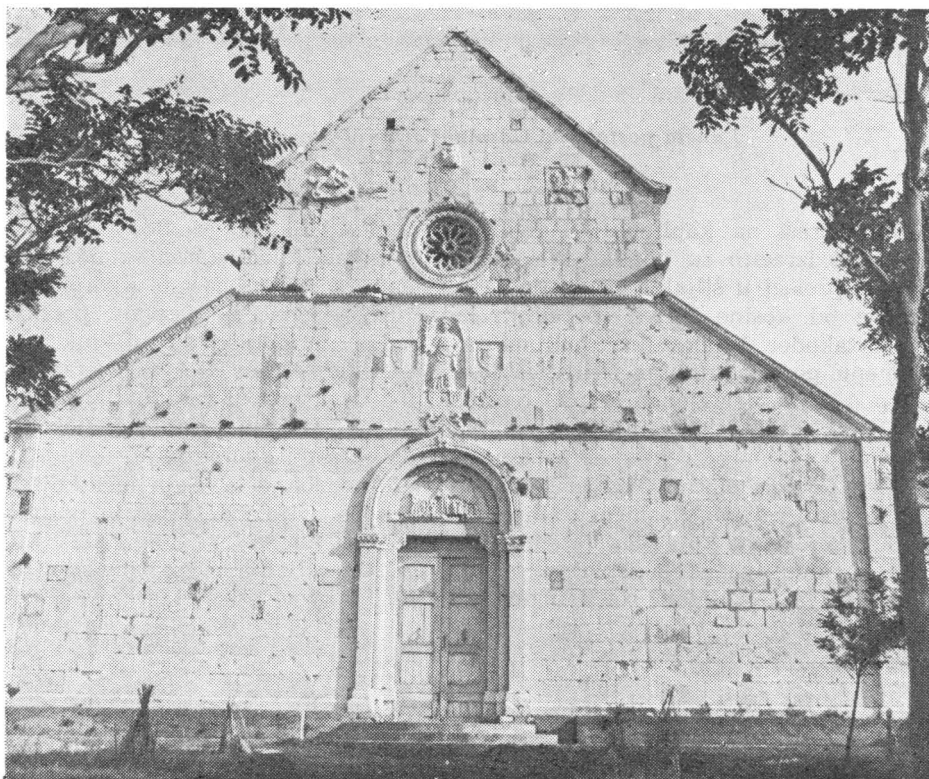
U vremenu između djelovanja naših istaknutih kipara Radovana i Jurja Dalmatinca dalmatinska kamena skulptura nije se izdigla iz osrednjosti. Svi kipari, domaći ili doseljeni koji su stvorili različite kipove, reljefe i arhitektonske ukrase nisu očitovali neki veći talent. No ta činjenica ne opravdava slab interes koji su ranije naši stručnjaci za njih pokazali, jer su njihova djela ipak vrijedni dokumenti jedne dosta intenzivne kamenarske djelatnosti i općenito kulturnog nivoa sredine u kojoj su nastala.

Nakon oslobođenja taj se propust dobro nadoknadio, iako je ostalo još dosta posla uraditi. Premalo je osvijetljen lik jednog takvog kipara koji je djelovao u zadarskom kraju potkraj XIV st. a upozorio je na nj Cvito Fisković,¹ pa se koristim ovom prilikom da nešto više o njemu kažem. To je »magister Paulus de Sulmona«, kako se sam potpisao 1392. godine, odnosno »Paulus q. magistri Vanutii de Sermona«, kako ga nazivaju tadašnji zadarski notari.² Podaci o njemu postepeno su otkrivani i dopunjavani, tako da danas možemo rekonstruirati dio njegovog curriculum vitae vezanog uz zadarski kraj. Dana 3. listopada 1386. naručen mu je nadgrobni spomenik za zadarskog nadbiskupa Nikolu Matafara po nacrtu mletačkog slikara Menegella koji je tada radio u Zadru.³ Godine 1387, 9. rujna, s istim Menegellom boravio je u Rogovu kad je svjedočio pri sklapanju nekog ugovora opāta rogovskog samostana.⁴ Godine 1388, 1. srpnja, svjedočio je kod plemića Gvida Matafara zajedno s drugim slikarom Stjepanom Martinovim zvanim Lazanja.⁵ Dvadeset i sedmoga studenoga iste godine sklopio je ugovor s pomoćnikom Vukašinom pok. Ivana,⁶ 4. siječnja 1389. isplatio je pomoćniku Maroju Nikolinu iz Dubrovnika za rad u samostanu sv. Krševana manju svotu novca.⁷ Petnaestoga srpnja iste godine naručio mu je zadarski trgovac tekstilom (draparius) Nikola Mihovilov bunarski vijenac po uzoru na onaj protomajstora Andrije, i to sa četiri grba Nikolina.⁸ Te godine datiran je dokument koji se odnosi na gradnju oltarnog prostora crkve Sv. Mihovila u Zadru koju je morao izvesti Pavao po nacrtu spomenutog protomajstora Andrije.⁹ Godine 1391, 26. rujna, Pavao se spominje u jednom kupoprodajnom ugovoru.¹⁰ Godine 1392. sagradio je fasadu glav-

ne crkve u starom Pagu i potpisao se na kamenom natpisu. Godine 1398. morao je raditi u crkvi Sv. Marije Velike u Zadru¹¹ i gradio je svodove u sakristiji crkve Sv. Spasitelja, također u Zadru.¹² Dakle, zabilježena je njegova aktivnost između 1386. i 1398. godine.

Do danas se sačuvalo njegovo najveće djelo, fasada crkve u starom Pagu ukrašena različitim reljefima, a dopro je do nas u većem dijelu i nadgrobni spomenik nadbiskupa Matafara. Osim toga, postoje kameni reljefi koji su njima srodni. Potrebno je sva ta djela potanje analizirati, pa ako nam ta analiza nešto pruži, izvesti i određene zaključke.

Crkva posvećena Bogorodici u starom Pagu jedina je sačuvana građevina tog uništenog srednjovjekovnog grada.¹³ To je trobrodna bazilika sa tri apside, na prvi pogled romaničkih osobina. Fasada je puna, zatvorena, romanička, s oštrim zabatom apulskog tipa.¹⁴ Portal i rozeta jedini su otvori. Na glatkoj površini između romanički obrađenih kamenih blokova ističu se reljefi. Portal s polukružnom lunetom sa dva polukružna luka koji je uokviruju i glatkim dovratnim stupovima, od kojih je vanjski par s četvrtastim deblima, a nutarnji s okruglim, ima romanički oblik. No

Pročelje Gospine crkve u Starom Pagu

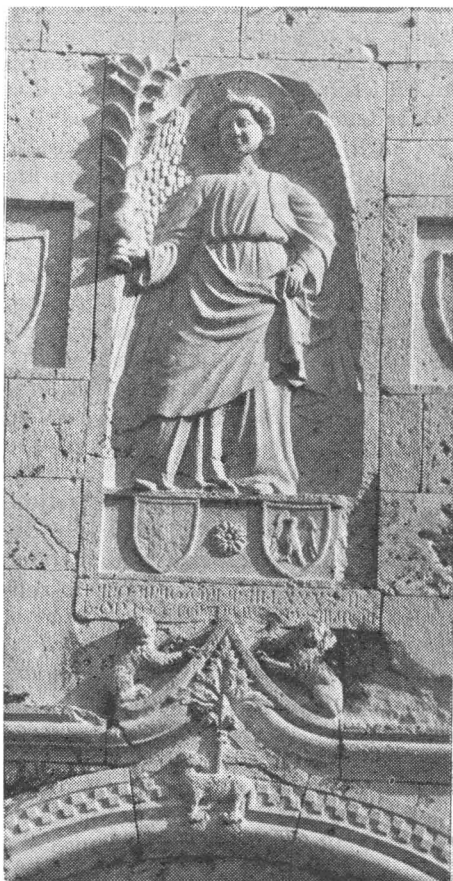
Luneta portala na Gospinoj crkvi u Starom Pagu

biljni ukrasi na kapitelima i figuralna kompozicija Bogorodice zaštitnice u luneti izrazito su gotički. Na samom tjemenu luka završni glatki rub okvira prelazi u šiljak i povezuje se s vijencem koji na fasadi odvaja prizemlje od kosine krova sporednih lađa. Taj vijenac u tjemenu portala tvori također šiljak, ukazujući na neki način na gotički šiljasti luk. Na tjemenu portala, unutar šiljka, isklesan je reljef Agnus Dei za zastavom, a ispod šiljka na vijencu gotički trostruki list. Dva lava u reljefu flankiraju taj šiljak i tako upotpunjuju tu malu ali neobičnu kompoziciju. Neposredno nad portalom, direktno se naslanjajući na opisanu kompoziciju, ugrađena je pravokutna ploča u omjeru 1:2 s reljefom arhanđela Gabrijela koji u desnoj ruci mjesto glasničnog štapa ili ljiljanova cvijeta drži manju posudu poput kaleža iz koje izrasta čitava biljka ljiljana sa cvijetom na vrhu. Pod nogama arhanđela isklesana su dva grba i reljefna ruža između njih. Jedan je grb otklesan. Na drugome se nalazi lik orla. Ispod grbova uklesan je natpis

+ ANO . A NAT . DNI . M . III . LXXXX . II .
H . OP9 . FCI . MGR . PAUL [US] DE SULMOA¹⁵

(+ Anno a nativitate Domini 1392. hoc opus feci magister Paulus de Sulmona).¹⁶ Sa strana ploče s arhanđelom ugrađena su dva jednaka grba, također otučena. Nad reljefom i nad vijencem koji dijeli srednji pojas fa-

sade od zabata, u osi fasade, nalazi se okrugli prozor (rozeta) gotičkih karakteristika, obrubljena nizom dijamanata i debelim tordiranim okvirom. Sastoji se od dvanaest gotičkih oštih lukova koji se presijecaju, stupića i središnjeg kruga s gotičkim trolistom. Rozetu flankiraju dva mala reljefna anđela. Nad rozetom nalazi se otučen reljef lava sv. Marka, a nad njim oštećen reljef Krista koji blagoslivlja. Sa strana su dva reljefa sv. Jurja ugrađena simetrično. Onaj na desnoj strani ima drukčije osobine od svih ostalih reljefa koji, međutim, međusobno pokazuju veliku srodnost. Na uglovima fasade u najdonjoj zoni ispod vijenca ugrađena su dva zgrčena ljudska lika poput telamona koji također imaju iste osobine većine reljefa. Lako je zaključiti da su svi reljefi osim lika sv. Jurja na desnoj strani proizašli iz iste radionice, ako ne i od iste ruke. Kako je pod likom arhan-

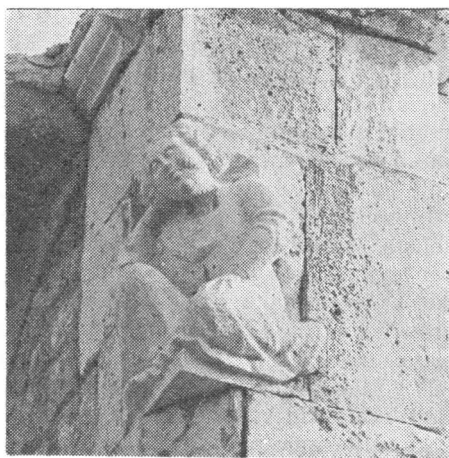
Reljef arhanđela Gabrijela na pročelju Gospine crkve u Starom Pagu

Reljef sv. Jurja na pročelju Gospine crkve u Starom Pagu

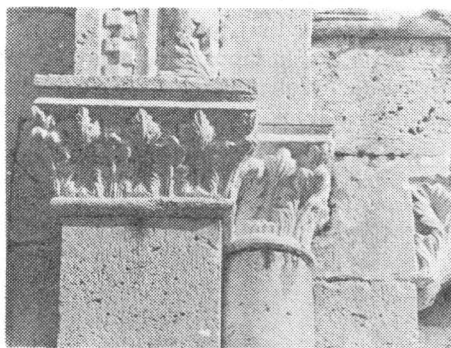
čela uklesan potpis kipara, dalje zaključujemo da je autor tih reljefa Pavao iz Sulmone. Karakteristike reljefa koje su lako uočljive imat ćemo pred očima u daljnjim analizama.

S najviše pažnje izrađen je reljef arhandela. Nabori su dobro modelirani i umjereno stilizirani na gotički način. Proporcije lika nisu prirodne. Glava je premala, a noge se pod naborima jedva primjećuju; tek stopala nespretno izviruju ispod haljine. Posuda s ljiljanom nezgrapno je modelirana. Ruke imaju također grubu modelaciju. Glava je okrugla, obrazi debeli, zaobljeni, na ustima smiješak, nos jednostavno isklesan, pomalo šiljast. Iste osobine pokazuju i drugi likovi. Imaju iste fizionomije, istu modelaciju ruku i loših su proporcija. Najnespretnija je kompozicija Bogorodice zaštitnice u luneti. Kao da je izvedena na brzinu, bez mnogo pažnje. Lik Marije neproporcionalan, ali obrnuto nego lik Gabrielja. Glava joj je prevelika, noge kratke, a stopala ne vire iz duge haljine. Dva anđela, koji joj drže plašt nespretnom kretnjom, površno su izrađena. Pod plaštem likovi paških građana i klera, koji su inače ikonografski izdiferencirani, doimaju se poput nezgrapnih glavatih patuljaka. Sličnih karakteristika su i dva anđela koji podržavaju Mariji krunu. Određene nespretnosti vide se i u dekoraciji, posebice u obradi kapitela. Dok su lijevi kapiteli portala pomnije izrađeni, desni su mnogo površnije i jednostavnije. Stječe se dojam da klesar nije mnogo pažnje posvetio radu bilo da je bio vremenski ograničen, bilo da nije bio stimuliran na drugi način.

Portal zadarske crkve Sv. Mihovila na kojoj je 1389. godine radio majstor Pavao ima lunetu i nadvratnik s reljefnom figuralnom kompozicijom gotičkog stila. Njegov oblik nije originalan. Crkva je šezdesetih godina prošlog stoljeća obnovljena u neogotičkim oblicima, a prema akvarelu C. Nieveoa, naslikanog prije te pregradnje, vidimo da je i tada portal bio već pregrađen i jednakog oblika kao i danas.¹⁶ Visoko na fasadi ugrađene su dvije konzole s likovima sfingi, pa se može pretpostaviti da su i one dio nekadašnjeg portala jer pokazuju iste stilske osobine, a i njihove dimenzije i oblik na to upućuju. Fisković je prvi upozorio na to da treba te reljefe usporediti s onima na fasadi crkve paškog starog grada.¹⁷ Na crkvi je radio kao graditelj Pavao i po nacrtu protomajstora Andrije Desina izveo svetište. Njegovo su nedvojbeno djelo čeonu luk svetišta gotičkog oblika i križno-rebrasti svod s poligonalnim rebrima. Zar nije tom prilikom izradio i portal? U gotičkoj luneti nalazi se kompozicija arhandela Mihovila kako u lijevoj ruci drži vagu s dušama, a u desnoj koplje kojim tjera malog demona. Lijevo od njega, pomalo savijena pod gotičkim lukom, prikazana je sv. Stošija, a njoj simetrično drugi zadarski zaštitnik sv. Krševan u antičkom oklopu. Na nadvratniku prikazana je u središtu Marija kako doji malenog Krista, lijevo nepoznata svetica, a desno Ivan Krstitelj. Između njih isklesana su dva identična simetrična biljna ukrasa u plitkom reljefu. Dvije kvadratne ploče ugrađene sa strane portala u visini nadvratnika nose reljefe dvaju svetaca, i jedan je u svećeničkom odijelu. U usporedbi s paškim reljefima ti manji likovi na nadvratniku i posebnim pločama pokazuju najviše sličnosti; naročito Marija zbog meke modelacije. Njihove su fizionomije bliske likovima pod plaštom Marije u paškoj luneti. Fizionomije Stošije i

Telamoni na pročelju Gospine crkve u Starom Pagu

Kapiteli portala Gospine crkve u Starom Pagu

Krševana nisu toliko bliske, više je slično paškima lice Krševanovo. Glavni lik sv. Mihovila, iako ima dominantni anđeoski pandan u liku Gabrijela na paškoj crkvi, najmanje je sličan paškim reljefima. Veću sličnost pokazuju okruglim obrazima sfinge na konzolama i Kristova glava koja je isklesana na ključnom kamenu luka nad lunetom. Općenito uzevši, rezanje kamena je na tom portalu oštrije, ali s obzirom da su paški reljefi dosta stradali od posolice i tako dobili oblike oblike, naročito pak draperija, doći ćemo do zaključka kako razlike nisu tako izrazite, pa možemo sačuvati pretpostavku o Pavlu kao autoru tih reljefa.

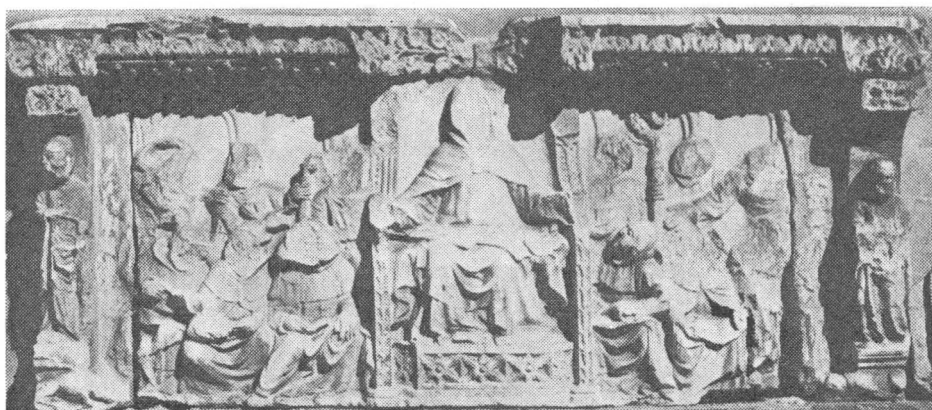
Treći objekt koji ćemo uzeti u razmatranje jest nadgrobni spomenik zadarskog nadbiskupa Nikole Matafara (de Matafaris). Ostaci tog spomenika pronađeni su u dva navrata u pločniku oko krstionice zadarske katedrale.

gdje su dospjeli pošto je nadbiskup Ivan Carsana preuredio katedralu 1782.¹⁸ Da se zaista radi o spomeniku N. Matafara, doznajemo iz opisa koji donosi Farlati 1772. godine, dakle u vrijeme kad se još nalazio na svom mjestu.¹⁹ Farlati kaže da je pokojnik prikazan kako sjedi na biskupskoj stolici između dvanaest kanonika, a tako stvarno i izgleda reljef na sačuvanom dijelu spomenika. Sačuvala se ploča s reljefnom kompozicijom, dva bočna kamena na koje se nastavljaju rubovi kompozicije i konzole pod kojima su u visokom reljefu likovi dvaju svetaca. Ispod njihovih nogu nalaze se simboli evanđelista Marka i Luke (doduše bez krila), po čemu ta dva lika identificiramo kao evanđeliste. Nad reljefnom kompozicijom nalazi se bogat gotički vijenac s lišćem tako isklesan, da je nad središnjim likom zaobljen i ukrašen grančicama. Pod tim grančicama, koje simboliziraju vijenac oko pokojnikove glave, nalazi se u središtu ploče bogat biskupski tron s postamentom ukrašen gotičkim motivima. Pokojnik zaogrnut pluvijalom i s mitrom na glavi sjedi raširenih ruku kao da govori. Dvanaestorica »kanonika« (po Farlatiju) s kapuljačama na glavi raspoređeni su sa strana u dvije grupe po šest, ispred pozadine koja je ukrašena gotičkim arkadama. Sjede držeći na koljenima knjige. Jedan desno drži nadbiskupov pastoral. Na žalost, likovi su vrlo oštećeni; kao da su im namjerno otučene glave. Ostao je neoštećen samo jedan lik, desno od nadbiskupa.

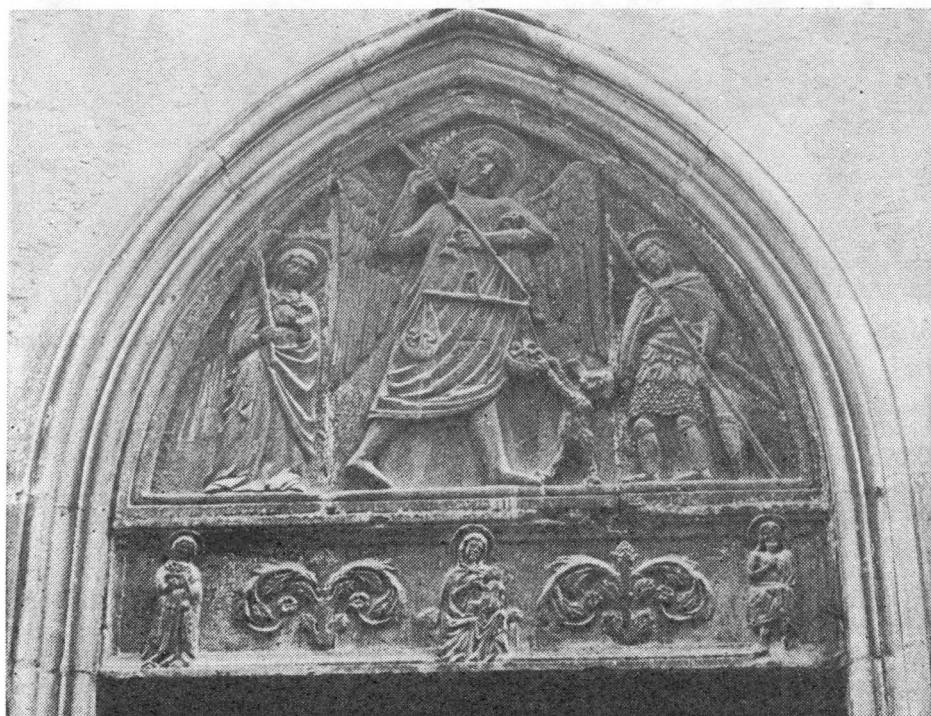
Po ugovoru od 3. X 1386. s majstorom Pavlom za izradu nadgrobnog spomenika ne spominje se takva kompozicija, nego se govori o većem broju svetačkih figura i o luku (arhivoltu), po čemu ne bismo smjeli povezivati taj spomenik s narudžbom. Ali ako imamo na umu da je sačuvani reljef

Ključni kamen na portalu crkve Sv. Mihovila u Zadru

*Nadgrobnni spomenik zadarskog nadbiskupa Nikole Matafara iz zadarske katedrale
u Narodnom muzeju u Zadru*

Luneta portala crkve Sv. Mihovila u Zadru

Detalj s nadgrobnog spomenika zadarskog nadbiskupa Nikole Matafara u Zadru

tek dio uobičajene kompozicije gotičkog nadgrobnog spomenika, gdje se osim likova pokojnika javljaju i svetački likovi, pa vodeći računa da su se sačuvala samo dva lika od četiri evanđelista, možemo pretpostaviti kako je notar sastavljajući ugovor i gledajući nacrt, u formulaciji »puno svetačkih likova« podrazumijevao i tu grupu nadbiskupa s »kanonicima«.

Potrebno je sada usporediti te likove s reljefima paške crkve i crkve Sv. Mihovila. Na prvi pogled pokazuju bolji kvalitet i viši reljef, ali podrobnijom analizom ustanovit ćemo dodirne točke. Fizionomija sačuvanog »kanonika« debelih obraza i karakterističnog nosa slična je opisanim licima. Ruke su veoma slične modelacije, a na naborima haljina svih likova osjeća se karakteristična modelacija uskih prijeloma, kakva se naročito ističe na nadvratniku portala crkve Sv. Mihovila. Modelacija lišća vijenca na nadbi-

skupovu spomeniku veoma sliči kapitelima s lijeve strane portala paške crkve. Upozorio bih još da je kompozicija s likom nadbiskupa pomnije izrađena nego svetački likovi sa strana, a pogotovu simboli pod njihovim nogama koji pokazuju znatnu površnost. Spomenik nadbiskupu Matafaru izrađen je 1386. godine, a paški reljefi 1392. Spomenik je rađen po nacrtu slikara Menegella, dok su paški reljefi, po svemu sudeći, improvizacija. Po tomu su razlike opravdane. Sudeći tako, pretpostavio bih da se bolji kvalitet spomenika mora zahvaliti dobrom predlošku kojega se Pavao držao.

Ta tri opisana objekta mogu se vezivati uz ime Pavla iz Sulmone jer postoje osnove u povijesnim podacima, ali možemo problematiku proširiti operirajući s manje sigurnim pretpostavkama. Postoji u Zadru u crkvi Sv. Krševana dio reljefne kompozicije koja se sastoji od nepotpune (na krajevima oštećene) lunete i tjemena polukružnog luka zakošenog na gotički način. U luneti je reljef Marije s malim Kristom u krilu i dvaju anđela koji podržavaju zastor u pozadini. Marija sjedi ispruženih nogu na niskoj klupi. Noge su joj pokrivene bogatom draperijom. Na luku lebde dva anđela i nose Marijinu krunu. Noge su im pokrivene lišćem gotičke obrade. Reljef je pronađen u crkvi 1692. godine na mjestu glavnog oltara, kako nas obavještava Bianchi.²⁰ U samostanu sv. Krševana radio je Pavao godine 1388. na 1389. Fizionomije su gotovo identične likovima na paškoj crkvi.

Reljef Gospe s Djetetom u crkvi Sv. Krševana u Zadru

Reljef Gospe s Djetetom na župskoj crkvi u Turnju kod Zadra

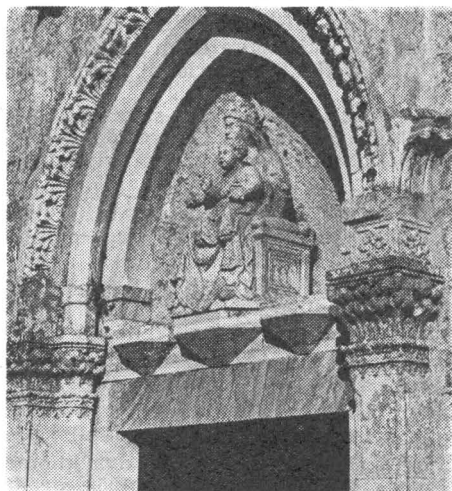
Proporcije likova i pokreti ruku vrlo su srodni. Anđeli koji nose krunu naročito podsjećaju na paške, dok je ovdje draperija bogatija i mnogo bolje izrađena.²¹

Pavao boravi 1387. godine u Rogovu zajedno sa slikarom Manegellom. Zabilježeni su kao svjedoci 9. rujna. Ne raspoložemo zasad podacima jesu li bili tamo angažirani, ali vjerojatno se nisu tamo slučajno zatekli. To nam dopušta da traganje za Pavlovim radovima proširimo i na teritorij rogovske opatije, okolicu Biograda. Ustanovio sam tu dva objekta. To su reljef Marije s malim Kristom sekundarno ugrađen na začelni zid župske crkve u Turnju i portal crkve Sv. Kuzme i Damjana u sklopu nekadašnjeg benediktinskog samostana na Čokovcu kod Tkona na otoku Pašmanu. Samostan na Čokovcu bio je zapravo sjelo rogovskih opata.

Reljef u Turnju na žalost je mnogo oštećen, nedostaju lica i Mariji i Kristu, tako da nemamo osnovnih elemenata za komparaciju. Marija je pri-

kazana kako sjedi na tlu prema ikonografskom tipu »Madonna dell'umiltà«. Na koljenima joj stoji mali Krist prikazan gol. Na glavi joj je jednostavna mala otvorena kruna. Reljef je uokviren tordiranim profilom (»užetom«). Sudeći prema obliku okvira, lako se može zaključiti da je reljef originalno bio luneta manjih gotičkih vrata. Likovi nisu vješto ukomponirani u okvir, što bi nas navelo na usporedbu s nespretnostima majstora Pavla, ali jedan važan detalj koji se ipak sačuvao — ruka Marijina — svojom finom modelacijom odudara od Pavlovih reljefa. Po svemu sudeći, ne može se atribuirati taj reljef Pavlu. Ali kako dosad nije bio zapažen niti objavljen, korisno je da ga upoznamo.

Slično se može kazati i za portal samostanske crkve na Čokovcu. Crkva je bila originalno romaničkih oblika, jednobrodna, stradala je za vrijeme zadarsko-mletačkih ratnih sukoba sredinom XIV st. Pregrađena je temeljito u gotičkim oblicima između 1369. i 1418. godine, kako je zabilježeno na ugrađenim natpisima. Gotički portal na glavnoj fasadi kvalitetan je klesarsko-kiparski rad. Poput portala u crkvi starog Paga ima dovratne stupove s kapitelima koji nose dvostruki okvir lunete. U luneti su se nalazila tri kipa na plitkim konzolama. Sačuvao se samo kip Marije na prijestolju s

Luneta portala na crkvi Sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu na Pašmanu

malim Kristom u krilu. Svetački kip koji predstavlja Kuzmu ili Damjana, a nalazio se na desnoj konzoli, ugrađen je naknadno na vrh zabata fasade. Skulptorske kvalitete Marijina kipa nadvisuju Pavlove reljefe, pa se ni ovdje ne može govoriti o Pavlovu djelu, iako je portal suvremen Pavlu. Vijenac na vanjskom okviru lunete jednako je komponiran kao i vijenac na Matafarovu spomeniku, jednako su komponirani i kapiteli na stupovima kao na paškom portalu, jednak je oblik Marijine krune.

Raspravljajući tako o djelovanju majstora Pavla iz Sulmone i tražeći njegova djela u zadarskom kraju, upoznali smo nekoliko skulptura što su stjecajem okolnosti ostale u sjeni, koje nisu dosad bile obrađivane i bile gotovo nepoznate. Postavljajući teze o atribuciji majstoru Pavlu, htio sam iznijeti svoja razmišljanja i dileme koje će, nadam se, pridonijeti boljem upoznavanju samih skulptura i oteti zaboravu tog kipara došljaka koji se nije pokazao kao značajnija ličnost, ali je u određenom razdoblju bio dosta tražen i zapošlavan, i bila mu je povjerena čak izgradnja fasade glavne crkve u Pagu, a možda i izgradnja čitave crkve.

Mislim da je ovom prilikom, nadovezujući se na inicijative Cvita Fiskovića, bilo korisno o tome iznijeti svoja zapažanja.

BILJEŠKE

¹ C. Fisković, Bilješke o paškim spomenicima, Ljetopis Jugoslavenske akademije, knj. 57, str. 56—57.

² Notari pišu »S mona« s oznakom abreviature koja se obično piše za slog »er«, no možda se tu krije slog »ul«, budući da je Sulmona, rodni grad Ovidija, bila isuviše dobro poznata latinski izobraženim notarima. O raznolikom značenju takve abreviature v. A. Cappelli, Dizionario di abbreviature latine ed italiane, Milano 1929, str. 336—337.

³ K. Prijatelj, Novi podaci o zadarskim slikarima XIV do XVI st., Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, str. 102 (v. prilog).

⁴ N. Klaić—I. Petricioli, Zadar u srednjem vijeku do 1409. god., str. 518, bilj. 220.

⁵ Na istom mjestu, bilj. 223.

⁶ A. Teja, Aspetti della vita economica di Zara dal 1289 al 1409, L'esercizio delle arti e mestieri, Zadar 1942, str. 156.

⁷ Na istom mjestu, str. 157.

⁸ Prijatelj, n. d. str. 98 (v. prilog).

⁹ V. Brunelli, Storia della città di Zara, Venecija 1913, str. 424.

¹⁰ Historijski arhiv u Zadru, Spisi zadarskog notara P. de Sarçana, B. III, sv. 38.

¹¹ Brunelli, na istom mjestu.

¹² C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split 1959, str. 14.

¹³ Srednjovjekovni grad Pag nalazio se oko dva kilometra južnije od današnjeg, a uništen je 1394. god. (M. Suić, Pag, Zadar 1953, str. 46).

¹⁴ Suić (n. d. str. 77) smatra da je crkva sagrađena ranije kao romanička bazilika, a da joj je fasada sagrađena naknadno 1392. g. Vjerojatnije je mišljenje C. Fiskovića (Bilješke..., str. 57) da je crkva sagrađena zajedno s fasadom kao retardirana romanička građevina.

¹⁵ Gornji redak natpisa objavio je C. F. Bianchi (Zara cristiana II, Zadar 1879. str. 34), a cjelovit natpis Fisković (n. mj.).

¹⁶ N. Klaić—I. Petricioli, n. d. T. LVIII.

¹⁷ Fisković, Bilješke..., n. m.

¹⁸ Bianchi, Zara cristiana I, Zadar 1877, str. 48.

¹⁹ D. Farlati, Illyricum sacrum, sv. V, str. 97: »...tabula marmorea superposita effigiem Praesulis sedentis in solio episcopali inter duodecim canonicos insculptam exhibet, cum insigniis familiae Matafaris sine ulla inscriptione...«

²⁰ *Bianchi*, n. d. str. 304. *Bianchi* ga pogrešno smatra likom sv. Ane.

²¹ *C. Cecchelli* (Zara, Catalogo delle cose d'arte e antichità, str. 156) smatra ga sasvim neopravdano djelom renesanse, djelom sljedbenika Ivana Duknovića (Giovanni Dalmata).

PRILOZI

3. X 1386. Kipar (tayapetra) Pavao Vanucijev obvezuje se zadarskom plemiću Ludoviku Matafaru izraditi nadgrobni spomenik za umrlog nadbiskupa Nikolu Matafara
die tercio (»sept« *prekriženo*) octubris (sc. 1386.)

magister paulus q. Vanutij tayapetra de sermona promisit per se et sous heredes et successores sine aliqua exceptione iuris vel facti se obligando ser lodovico q. vulcine de matafaris cive Jadre pro se et suis heredibus et successoribus facere fabricare et construere eidem unam arcam pro quondam domino Nicolao de matafaris Archiepiscopo Jadrensi omnibus suis expensis secundum designamentum traditum eidem per magistrum menegelum pictorem habitorem Jadre et cum tot figuris sanctorum quot in eadem arca a parte anteriori fieri poterunt cum ratione et facere archivoltum dicte arche secundum designamentum eidem traditum per dictum magistrum Menegelum in ecclesia sancte Anastasie vel ad sanctum Jeronimum agens plus et melius ipso ser lodovico viderisset omnibus ipsius Pauli expensis et dictam archam fecisse hinc ad unum annum proxime futurum. Et hoc idem quod ipse magister Paulus fuit confessus habuisse et recepissee pro mercede et labore suis a dicto ser lodovico libras centum ducatas parvorum Item media fructi a modia XVI vini R. etc Item hoc fecit qui dictus ser lodovicus promisit eidem dare et solvere quando ipse tulerit lapides dicti operis in Jadra libras centum Item quod dominus ser lodovicus promisit eidem dare et solvere pro complemento sui laboris et operis quando dicta tota arca perfecta fuerit libras ducentas ducatas parvorum.

Que omnia premissa ipse partes promiserunt hec firma sub pena quarti.

Actum Jadre in platea magna comunis presentibus ser nicola de..... et ser antonius de grisogonis civibus Jadre testibus (*autograf.*) Ego gregorius de cadulinis

Historijski arhiv u Zadru, Spisi zadarskog notara Raimundus de Modiis. F. I, fol. 156.

15. VII 1389. Kipar Pavao Vanucijev obvezuje se zadarskom trgovcu suknom Nikoli Mihovilovu izraditi bunarski vijenac
die xv mensis Julij (sc. 1389.)

paulus lapidica condam magistri Vanucij de sermona habitator Jadre promisit nicolao drapparario condam michaelis de Jadra facere dare et conpagnare eidem nicolo Unum poccale lapideum bonum pulchrum et sufficienter politum cum IIII armis ipsius nicolai sculptis in eo et eiusdem mesure cuius est poccale andree protomagistri hinc per totum mensem septembris proxime futurum Et hoc pro pretio librarum quadraginta parvorum quas idem Paulus fuit contentus et confessus se a dicto nicolao habuisse et recepissee... etc promitens... etc sub pena quarti etc refectione etc et obligatione etc

Actum Jadre in platea comunis presentibus ser lucano sive colano de georgiis et ser simone de Cessana testibus cum vera et (*autogr.*) Ego michael de Soppe

Historijski arhiv u Zadru, Spisi zadarskog notara Petrus de Sarçana B. II (Instrumenti) f. 30, fol. 15

»PAULUS DE SULMONA« AND HIS SCULPTURES

by Ivo Petricioli

The signature of the sculptor »Paulus de Sulmona« and the year 1392 are engraved in the adorned façade of the church at Stari Pag, lying 2 kilometres to the south of the town of Pag of to-day. Thanks to the data found in the archives of the notary public in Zadar, the sculptor's activity can be followed from 1386 through 1389. He was commissioned to erect the sepulchral monument for the deceased archbishop of Zadar Nicholas de Matafaris. He then built the sanctuary of St. Michael's church in Zadar, and was also active at the construction of St. Krševan and elsewhere in Zadar, while in 1387 he worked at Rogotovo near Biograd. By comparing the reliefs in the façade of the church of St. Michael in Zadar with the relief on the preserved part of the Matafaris' sepulchral monument, the author of the article attempts to define the opus of that Gothic sculptor of middling quality. The author further pays attention to two sculptures located in the neighbourhood of Biograd, i. e. the relief of the Madonna at Turanj and the portal of the St. Cosma and Damian Church at Čokovac near Tkon (on the Pašman Island), which were created during the sculptor's activity, but which are difficult to be attributed to him since they lack decisive elements.